

נאום הפרידה של ראש הממשלה בנימין נתניהו

27.5.99

שלושית, עמדנו על כך שבכל הסדר
מדיני נשמור על הדברים המקודשים
לעם היהודי, ובראשם ירושלים מאוחדת
וההתיישבות היהודית במחוזות הנצח
של המולדת.

רביעית, צמצמנו באופן משמעותי את
היקף השטח שאמור היה להימסר
לפלסטינים במסגרת הסדרי הביניים,
וגם זאת רק בתנאי ברור ומפורש
שימלאו את התחייבויותיהם.

חמישית, חיזקנו את הקשרים
האסטרטגיים של ישראל. חתמנו על
הסכם מיוחד עם ארה"ב לחיזוק כושר
הרתעה של ישראל, פעלנו נגד
החתמנות האירנית ולגיבוש מענה
ביטחוני לנשק בלתי קונבנציונאלי,
וביססנו קשרים עם מדינות מפתח
באזורנו.

בכל אלה, קבענו את הדרך הנכונה
לניהול המשא-ומתן הגורלי על הסדר
השלום עם שכנינו.

במישור הכלכלי, בנינו בישראל
כלכלה חופשית ופתוחה. קיצצנו באופן
דרסטי את הגרעון הלאומי, הורדנו את
האינפלציה, הבאנו שיא של השקעות
זרות, הפכנו את השקל למטבע מקובל
בעולם, הכנסנו תחרות במגזרים
מונופוליסטיים, הכפלנו את מספר בוגרי
מקצועות ההי-טק, ביצענו הפרטה
בהיקף חסר-תקדים.

בקיצור, יצרנו תנאים חדשים
שמעמידים את המשק הישראלי בנקודת
זינוק מצויינת לקראת שנת 2000.

במישור החברתי, פעלנו לצמצום
הפערים שנוצרו בחברה הישראלית.
העברנו בכנסת את חוק חינוך חינוך לגיל
הרך ואת חוק יום לימודים ארוך, קידמנו
את פרויקט "מחשב לכל ילד". התחלנו
את היישום של כל אלה דווקא בקרב
השכבות החלשות מבחינה כלכלית, כדי
שבניהם יוכלו גם הם לקבל את הכלים
המאפשרים השתלבות בכלכלה
המודרנית.

ידידי,

באתי לכאן הערב כדי לומר לכם
מילה אחת: תודה.

תודה על התמיכה, האהדה והסיוע,
תודה על שנים של הליכה בדרכנו
המשותפת. אני יודע שבמשך כל השנים
הללו, הייתם אתם הראשונים שנתתם לי
כתף ומשענת.

אני מודה לכם כמו גם לאלפי-אלפי
אזרחים על המילים החמות גם בימים
אלו: על המכתבים, על המברקים, על
הטלפונים - על הכל. אני מעריך אתכם,
אני מוקיר אתכם, אני אוהב אתכם.

העם אמר את דברו בקלפי, ואנו
מכבדים את הכרעתו. זוהי תמצית
המשטר הדמוקרטי, וזוהי הדרך היחידה
להשאר עם אחד גם כשיש בקרבנו
אי-הסכמה.

אנו זוכרים כמובן שכמעט חצי-העם
נתן את אמונו בנו ובדרכנו.

רק לפני שלוש שנים, לפני הבחירות
הקודמות, היה העם בישראל אחוז
חרדה. הסכמי אוסלו ואופן ישומם גרמו
להיווצרות בסיסי טרור בלב הארץ. מצב
הבטחון האישי ברחובות ישראל היה
בלתי נסבל. המדינה נקלעה למעגל
קסמים של פיגועים ונסיגות ללא תמורה.

בשלוש השנים האחרונות חוללנו כאן
דברים גדולים: העמדנו את מדיניות
החוץ והבטחון של ישראל על חמישה
יסודות איתנים:

ראשית, החזרנו את הבטחון לאזרחי
ישראל, לחוצות הערים, לשווקים. קבענו
את הזיקה הנכונה בין השלום והבטחון:
אם אין בטחון אין שלום. הבטחון הוא
תנאי להשגת שלום-אמת ולקיומו.

שנית, קבענו את עקרון ההדדיות.
במקום ויתורים חד-צדדיים חוזרים
ונשנים, עמדנו על קיום ההתחייבויות של
הצד השני כתנאי להתקדמות בתחליף
המדיני. גם זה הוא תנאי הכרחי להשגת
שלום-אמת.

פירושו של דבר הוא שתנאי לשלום-אמת הוא שהצד השני חייב להבין שישראל לא תוכל לקבל תביעות שמסכנות במידה זו או אחרת את שלומה ואת קיומה, ושעל כן הוא חייב להגביל את תביעותיו אם הוא רוצה להגיע עמנו להסכם.

אבל אומרים לנו: הערבים לא יסכימו לעשות שלום אם לא יקבלו מדינה עצמית בכל השטחים או בחלק הארי שלהם, את פירוק היישובים, את החזרת הפליטים ובירה בירושלים. כלומר הערבים לא יסכימו לעשות שלום אם לא יקבלו את כל מבוקשם.

ואני אומר: **היהודים לא יסכימו אם ידרשו מהם מה שאינם יכולים לתת.**

כך התקדמנו לקראת הסדר הקבע של שלום: בזהירות, באחריות, תוך שמירה על מירב שטחי ישיע, תוך ביצור אחיזתנו בירושלים ותוך הורדה מתמדת של הציפיות הערביות.

אבל עכשיו, לאחר הבחירות, חוזרות וגוברות הציפיות של הערבים. אם ישראל תיענה לתביעותיהם המוגזמות תמצא את עצמה בקרוב מגומדת ומכווצת כשגבה אל הים. מדינה כזו תהווה פיתוי מתמיד לאיום של תוקפנות וטרור.

ישראל עלולה למצוא את עצמה עם הרבה אהדה בינלאומית, מנהיגיה יקבלו הרבה מחמאות ואולי גם פרסי נובל, אבל שלום ובטחון בני-קיימא לא יהיו לה.

כי אחרי שורה של נסיגות מכאיבות בצפון והקמת מדינה ערבית בלב הארץ, יבואו הערבים ויאמרו רק מילה אחת: **"עוד! זה לא מספקי לנו, אנחנו רוצים עוד!"**

ואם לא ניתן להם עוד, ינסו להשיג זאת בהתקפות טרור ובאיומים.

כל זה עשינו בזמן קצר ביותר, תוך התגברות על מכשולים קשים והפרעות בלתי פוסקות. **אנו משאירים לממשלה החדשה מדינה במצב טוב לאין ערוך מזו שקבלנו לידינו.** אני יכול רק לאחל למדינת ישראל שהממשלה החדשה תבנה נדבכים נוספים על היסודות שהנחנו.

ידידי,

בשנים הבאות, ולפי הערכתי כבר בחודשים הקרובים, תעמוד ישראל יותר מאי פעם בפני שאלה הרת-גורל: **איך משיגים שלום-אמת לעמנו?**

שימו לב, אין אני מדבר על חוזה שלום. זהו דבר שקל מאד להשיג אותו. כל מה שצריך לעשות זה להסכים לדרישות הערביות, ויש לך חוזה שלום, אפילו הרבה חוזי שלום.

אבל כבר ראינו במאה הנוכחית מקרים רבים שמדינות חתמו על חוזי שלום שלא הביאו שלום, אלא להיפך - שמשו מבוא למלחמות חדשות.

אני מדבר על **שלום של ממש**, שלום שמחזיק מעמד, שלום במציאות ולא על הנייר. אין זה דבר קל להשיג שלום כזה, אבל זהו דבר אפשרי. התחלנו ללכת בדרך זו, שכיוונה ומטרותיה היו ברורים היטב גם לנו וגם לערבים.

העיקרון המרכזי של פעילותנו המדינית היה זה: ככל שנצמצם את הציפיות המוגזמות של הצד השני ואת יכולתו לאיים עלינו, כך תתקרב ישראל לשלום בר-קיימא. וככל שנאפשר לו להגביר את ציפיותיו ונחליש את עצמנו על-ידי נסיגות מפליגות, כך נתרחק מן השלום.

אני יודע שתפיסה זו מתנגשת עם הגישה שגורסת שהשלום נקנה על-ידי ריצוי תביעותיו של הצד השני. זוהי גישה שגויה לחלוטין.

האמת היא שבמידה שניכנע לתביעות הקיצוניות של הערבים, בה במידה יגבר רצונם להציג תביעות חדשות, מרחיקות לכת עוד יותר.

חברי לדרך, הדרך שהתווינו יחד,
סופה לנצח,

ואנחנו עוד נחזה בנצחון הזה.

כדי שלא נגיע לשבר מזיני ומוסרי
כזה, עלינו לחזק את כוח הרצון של העם
ואת התנגדותו התקיפה לנסיגות עמוקות
ולחקמת מדינה ערבית, שישכנו את
בטחון ישראל.

אין זה נכון שהכל חוכרע. הרבה עדיין
בידינו, בידי העם.

מאז ומתמיד האמנו שחיזוקה
וביסוסה של מדינת ישראל הם המפתח
האמיתי לשלום עם העולם הערבי. רק
ישראל חזקה תוכל להשיג ולקיים שלום
של ממש.

לליכוד ולמחנה הלאומי יש תפקיד
היסטורי לעמוד על עקרונות אלו, לשמור
על הארץ, ולתבוע את תביעתנו הצודקת
להשיג שלום עם בטחון.

עמדתי בראש, ואני לוקח על עצמי
את אחריות הקברניט, בלי להתחשב עם
איש. הודעתי על פרישתי מתפקיד
יושב-ראש התנועה, והערב אני מודיע גם
על החלטתי להתפטר מחברותי בכנסת.

אבל בשום אופן איני פורש מן
המערכה על עתיד המדינה. אמשיך לפעול
בדרכי שלי להבטחת עתיד זה, ואמשיך
לשרת את הרעיון הלאומי כפי שעשיתי
בעשרים השנים האחרונות.

אני מלא אמונה בעוצמתו ובתבונתו
של העם הזה, וביכולתו להבין את הלקח
הפשוט: **מי שאינו מוכן להאבק במו"מ
סופו שימצא עצמו נאבק בשדה הקרב.**

אני מאמין שתרמתי להחדרת הכרח
זו בדבר חשיבות העמידה האיתנה
להשגת השלום, ושהיום היא נחלתו של
רוב העם.

אבל לא של כולו. ועל-כן יהיה ויכוח
נוקב על הדרך להשגת השלום. אבל ויכוח
זה חייב להתנהל בסגנון אחר: תוך כבוד
הדדי, תוך הטיית אוזן, ובעיקר תוך
הבנה שאין גורל נפרד לימין וגורל נפרד
לשמאל.

כולנו אחים, ושותפות הגורל היהודי
אחת היא.